ריח מסויים

אילו היה לאדולף אייכמן מצב־רוח לצחוק, היה צוחק. הוא היה אומר לעצמו: הנה פוגעים היהודים עצמם בזכותם המוסרית לשפוט אותי. הנה מוכיחה מדינת ישראל שגם היא מסוגלת להתייחס בציניות לפרשה של רצח־עמים.

מה שקרה השבוע סביב אספקת העוזים לרוצחי־העם באנגולה, יכול היה לגרום הנאה עמוקה לנאצי.

אותנו — את אזרחי ישראל — יכול הדבר רק לבייש.

★ ★ ★

דווכוח בכנסת דמה לקומדיה. מוסד נכבד זה מתפתח יותר ויותר לראי עקום, המשווה אופי היתולי גם לפרשות הטראגיות ביותר.

חמש מפלגות תבעו להעלות את מכירת־הנשק על סדר־היום. שלוש מפלגות השמאל דיברו נימרצות נגד מכירת־הנשק הן לגרמניה והן לפורטוגאל. חרות דיברה נגד המכירה לגרמניה, לא טרחה להזכיר את רוצחי־העם הפורטוגליים. ואילו המפלגה הליבראלית — דוחקא הליבראלית! — גימגמה. לפני הדיון החליטה מפא"י לדרוש את הסרת העניין מסדר־היום. ברוח זו החל לוי אשכול, ממלא־מקום ראש הממשלה ושר־הבטחון, את נאומו. הוא טען כי המדובר ב„ביצה שלא נולדה", וכי כולנו חייבים להתבייש על כי עוררנו בכלל עניין זה.

באמצע נאומו קיבל אשכול פתק. נאמר בו כי המפלגה הדתית הלאומית לא תצביע עם מפא"י למען הסרת העניין מסדר־היום.

בו במקום שינה אשכול את סיגנונו. הנאום, שהחל כתרועת־הצוררה, נסתיים ב־גימגום. „אם אתם רוצים להעביר את הדיון בנושא זה לוועדת החוץ והבטחון," סיים, „לא אתנגד."

מפא"י, שציפתה למפלה, הפליטה אנחה של הקלה. רק אחד מחבריה, ח"כ עקיבא גוברין, נשאר נאמן לעצמו ולסוחרי־הנשק הטמאים, הצביע נגד. כל שאר חברי הבית הצביעו בעד העברת העניין לוועדה.

אפשר היה לקוות כי הפארלמנט הריבוני של מדינת ישראל, השוכן בטוח של זריקת אבן מבית־המשפט הדן את אייכמן, יגיב בצורה מוחצת יותר על עניין הקשור ברצח־עם. אך לפחות לא ביזתה הכנסת את עצמה בהורדת העניין מן הפרק.

בקבעה שיש מה לברר, שיש במה לדון, הנחיתה הכנסת סמירת־לחי לשמעון פרס ולעדת זרזירי־העט ועסקני־המפלגה, שטענו כי אילו הוכח שהעוזים לא נמכרו לפורטוגאל.

★ ★ ★

במשך כל השבוע הלכו ורבו ההוכחות כי אומנם הגיעו העוזים, פרי עמלם של בני קורבנות הנאצים, לידי תלמידיו של אדולף אייכמן באנגולה.

ממשלת ישראל פעלה בקדחתנות כדי להשיג מאכסימום של הכחשות. משרד־החוץ הגרמני הכחיש. גם משרד־הבטחון הגרמני הכחיש, אחרי היסוס־מה. ממשלת פורטוגאל הכחישה. ממשלת ישראל הכחישה. העתקי ההכחשות המאוחרות האלה נשלחו בסיטונות לנציגי ישראל ביבשת השחורה.

אולם הכחשות פורמאליות אלה לא יכלו לעמוד מול העדויות הנגדיות, שהצטרפו לכתב־האישום.

מסתבר כי עתון פורטוגלי ניתח את תכונות העוזים ושיבח אותם — עוד לפני שהשבועון הבריטי גילה את הפרשה.

בליאופולדוויל, בירת קונגו, הודיע ראש תנועת־השיחרור הלוחמת באנגולה, רוברטו הולדן, שגרמניה המערבית „העניקה עשרות אלפי תת־מקלעים לצבא הפאשיסטי הפורטוגלי". קשה להניח כי גרמניה המערבית, הקונה תת־מקלעים ישראליים, תשלח לגיא ההשמדה דווקא תת־מקלעים מתוצרת עצמה.

נציג המחתרת האנטי־פשיסטית בפורטוגאל עצמה, ד"ר קאבראל, הודיע בלונדון כי חברי המחתרת בכמטה הצבא הפורטוגלי אישרו כי אומנם הגיעו עוזים ישראליים לפורטוגאל, לשם משלוח לאנגולה.

הודעה זו מעוררת אימון מיוחד, מפני שהנציג נמנע מכל התקפה על ישראל, אלא להיפך, פנה לעם הישראלי בבקשה להשפיע על ממשלתו כדי שהמשלוחים ייפסקו. קאבראל יצא מגדרו לשבח את הישראלים אשר כמה מהם הציעו לו, לדבריו, לעזור למאבקו.

בחיפה סירבו שלטונות־הבטחון להרשות לעתונאים לבדוק את תעודות המשלוח של כמות גדולה של תחמושת לעוזים. לעומת זאת הרשו לעתונאים לעיין בתעודות של משלוח שני — שהיה מיועד לגרמניה.

שרי־השמאל טענו כי נודע להם מפי פועלי נמל חיפה, כי משלוח של עוזים נשלח לאחרונה לאירופה המערבית.

ובעיקר: עורך „אוכסרבר" פירסם הודעה חד־משמעית, בה הוא מאשר את הידיעה המקורית למרות ההכחשות של שלוש ממשלות. כל המצוי בעתונות יודע כי „אוכסרבר", אחד מקומון העתונים האחראיים והמכובדים ביותר בעולם כולו, לא היה מרשה לעצמו לפרסם הודעה חסרת־תקדים כזאת, לולא היו בידיו הוכחות חותכות לאימות דבריו.

★ ★ ★

כנגד כל אלה, גילו סוחרי־הנשק עצמם סימנים בולטים מאוד של מצפון רע — אם בכלל אפשר לדבר על „מצפון רע" כשהמדובר בסוחרי־נשק.

שמעון פרס, שאמר למחרת הפירסום הראשון כי אין סעיף המונע בעד הגרמנים למכור את העוזים לפורטוגל, לא תיקן את עצמו. ההודעה המקורית נשארה בתוקפה.

ידידו וחברו־לקונויות, משה דיין, הכריז בציניות גלויית־הלב האופיינית לו כי אין להכניס סעיף כזה לחוזי־המכירה של נשק ישראלי, מאחר שאחרת יכניסו סעיף כזה גם לחוזים של מכירת נשק זר לישראל. ואילו סוחרי־הנשק המנהלים את המדינה מעוניינים להשאיר לעצמם את הזכות למכור מחדש את הנשק שהם קונים.

ולבסוף, הסימן המובהק של המצפון הרע — ראש־הממשלה מי־לא את כל ישיבת הממשלה האחרונה במונולוג על הצלחותיו. הוא הפסיק במונולוג זה רק משנסתבר לו כי שוב לא נותר זמן לדיון בפרשת העוזים. כך מנע את הדיון, ואת הצורך להפריח הכחשה נוספת מהכחשותיו המפורסמות.

★ ★ ★

כך, בתום השבוע השני של פרשה מתועבת זו, שוב אין אדם בר־דעת יכול לפקפק ברצינות כי אמנם הגיע נשק ישראלי לידי עוצבות־המיבצע הפורטוגליות, המביאות „פיתרון סופי" לעם האנגולי.

באותו זמן עצמו, נסתבר כי דויד בן־גוריון ונערי־חצרו זממו מזימות מסויימות גם בארץ השכנה — קאטאנגה.

סוכנות רויטרס הודיעה מפאריס כי דויד בן־גוריון הצהיר שם כי אזני הבארון רוטשילד, בעת קבלת־פנים למנהיגי יהדות צרפת, כי ממשלת ישראל הציעה לא מכר עזרה ישירה למואים צ'ומבה, לפני מאסרו. צ'ומבה סירב.

משרד־החוץ הישראלי הזדרז להכחיש — כרגיל. „אין להעלות על הדעת שמר בן־גוריון אמר את הדברים המיוחסים לו."

אלא שגם הפעם הוכחשה ההכחשה. כשם שעורך האוזסרבר הכחיש את ההכחשה הישראלית ביחס לאנגולה, כן הכחיש עורך רויטרס את ההכחשה הישראלית ביחס לקאטאנגה. אין עתוני בישראל הזוכר כי אי־פעם פירסמה סוכנות רויטרס הודעה דומה, המפריכה את הכחשתה של ממשלה.

מסתבר כי כתב רויטרס עמד סמוך לראש־הממשלה כאשר הלה דיבר עם רוטשילד. ראש־הממשלה לא הבחין בו.

★ ★ ★

יש דמיון רב בין שתי הפרשות — דמיון היכול, כשלעצמו, לשמש ראייה נוספת לנכונותן.

העודים נמכרו לאימפריאליזם הפורטוגאלי הגווע. מואים צ'ומבה הוא הסוכן הראשי של האימפריאליזם הבלגי הגווע.

הפורטוגלים עוסקים באנגולה בהשמדת־עם. צ'ומבה, בעזרת קלגסים לבנים שכירים, ערך מיבצע דומה של השמדת־עם בין השבטים של צפון קאטאנגה.

צ'ומבה הוא שכיר חברת־המיכרות של קאטאנגה העילית. חברה זו שייכת להון הגדול הבינלאומי — בלגי, בריטי, אמריקאי, צרפתי ודרום־אפריקאי. משפחת הבארון רוטשילד, בן־שיחו של בן־גוריון באותה קבלת פנים, שותפת בה.

ערב הכרזת העצמאות של קונגו, נודמן אחיו של צ'ומבה באורח פלא לירושלים, בלווית יהודים מאליזבתוויל, בירת קאטאנגה. בשיא המשבר הקונגואי הופיע בירושלים שר־החקלאות של צ'ומבה, למרות שממשלת ישראל ניסתה להסתייג ממנו פומבית.

השבוע הודה משרד־הבטחון שצ'ומבה ביקש בשעתו תת־מיקלעים מישראל — כמו דרום־אפריקה ופורטוגל. כל זה מוזר מאוד.

אומנם זה טירוף — אבל יש שיטה בטירוף זה.

★ ★ ★

יכולתי לומר כאן: קבוצת בן־גוריון הורסת במזיד ובלב קל את העמדות שנרכשו על־ידי ישראל ביבשת השחורה במעמל, בכסף ובמסירות. יכולתי לומר: למען רווחים פעוטים דוחפים סוחרי־הנשק את עמי אפריקה לידיו של עבד אל־נאצר, ומערערים עוד יותר את בטחון ישראל — אותו בטחון המשמש להם תירוץ לכל תעלוליהם. יכולתי לומר: נערי־החצר, חסרי האחריות וקלי־הדעת, משלימים במו ידיהם את הבידוד המוחלט של ישראל בעולם.

אולם האשמתי חמורה הרבה יותר: בן־גוריון ונעריו יוצרים מצב כזה שום אדם הגון בעולם שוב לא יוכל עוד להיראות בחברתנו.

כאשר רצה פאבלוב להדגים את „הרפלכס המותנה", הרגיל את כלביו לאכול לצלילי פעמונים. אחרי זמן־מה, החלו בלוטות־הריר של הכלבים לפעול לשמע הפעמונים בלבד, גם מבלי שהוגש להם אוכל.

העולם מתרגל עתה לשמוע את שמה של ישראל בקשר עם פעולות הכוחות השחורים ביותר בעולם: הפאשיסטים באלג'יריה, רוצחי־העם באנגולה, הקווזלינגים בקאטאנגה. כל אחד מהם מעלה צחנה. אדם הגון אוסם את נחיריו בהיתקלו בהם.

אם ימשיכו סוחרי־הנשק ונערי־החצר לנהל את המדינה, יבוא יום כאשר אנשי המצפון בעולם יאמו את נחיריהם גם לשמע שם ישראל.

מאת **אורי אבנרי**